

Skolframgång och social bakgrund

Forum Jämlik stad 25 januari 2018
Johannes Lunneblad

Förskolans och skolans uppdrag

- Alla barn och ungdomar ha tillgång till en likvärdig skola, oberoende av kön, geografisk hemvist, sociala och ekonomiska förhållanden samt ursprung (SFS 2010:800).
- I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. (SFS 2010:800)

Vad säger forskningen om barn och elevers uppväxtvillkor

- Ekonomisk boendesegregation
- Etnisk boendesegregation
- Fria skolval
- Spridning mellan skolor och elever
- Barnfattigdom
- Utländsk bakgrund
- Utrikes födda
- Socioekonomisk bakgrund
- Trivsel i skolan

- Flerspråkiga elever i den svenska skolan ca 23%
- Elever med båda föräldrarna födda utrikes ca 15%
- Ca 20% av elever med utländsk bakgrund går i skolor där mer än 40% har utländsk bakgrund.
- Bostadsområden i storstäderna där ca 70-90% av invånarna är födda utrikes eller har en förälder som är född utrikes.

Grannskapseffekter

- 1) Normer och värderingar
- 2) Kollektivt ansvarstagande
- 3) Sociala nätverk
- 4) Framtidstro hos barn och eleverna
- 5) Kvaliteten på verksamheten i lokala institutioner som förskola, skola, fritidsgård, bibliotek.

Kamrateffekter

- Betydelsen av *vilka* kamrater man har
- På skolor där det genomsnittliga resultatet är högt så tenderar det att höja lärarnas förväntningar på *alla* elever.
- På samma sätt finns det också en risk att lärare på skolor där eleverna generellt presenterar sämre sänker kraven och förväntningarna på *alla* elever.
- Lärarnas förväntningar på eleverna får allt större betydelse genom att också skolorna har blivit mer segregerade utifrån skolresultat.

Vad säger forskningen gör skillnad

- Ekonomiska resurser - Otillräcklig omfördelning
- Små klasser störst effekter i lägre åldrar
- Små klasser ingen effekt senare skolåren
- Elever med svagare socioekonomisk bakgrund eller utländsk bakgrund gynnas särskilt av mindre grupper
- Hjälp lärare – ingen effekt
- Lärartäthet och lärarkompetens
- Undervisningstid – lärarledd undervisningstid

Lärarkompetens

Lärartätheten har ökat i skolor där elevsammansättningen karaktäriseras av hög andel elever berättigade till modersmålsundervisning. Emellertid har det parallellt med denna utveckling skett en markant försvagning av lärarkompetensen. I skolor med hög andel elever berättigade till modersmålsundervisning och där lärartätheten också ökat mest har samtidigt lärarna den lägsta kompetensen (Hansson & Gustafsson 2016)

Institutionella profiler - skolan som "kultur"

Framgångsrika skolor

- Samsyn hos förvaltning och skola
- Kontinuitet
- En formell struktur för hur "problem" hanteras
- Gemensamma normer, regler och förhållningsätt
- Fokus på undervisning, elevernas lärande och resultat
- Höga förväntningar

Icke framgångsrika skolor

- Frekventa förändringar i ledningen och av mål
- Hög personalomsättning
- Hanterar "problemen" eftersom
- Särintressen och motsättningar
- Förlägger orsaker utanför det egna handlingsutrymmet
- Låga förväntningar

Teoretiska begrepp

– verktyg för att
överskrida den egna
erfarenheten

- Habitus
  - Institutionella habitus
    - Vertikala kunskapsformationer
    - Horisontala kunskapsformationer
- Bonding and Bridging
- Socialt kapital

Referenser:

- 2015 års skolkommision (2017). *Samling för skolan: nationell strategi för kunskap och likvärdighet : slutbetänkande*. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Hansson, Å., & Gustafsson, J. E. (2016). Pedagogisk segregation: Lärarkompetens i den svenska grundskolan ur ett likvärdighetsperspektiv. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 21(1-2), 56-78.
- Håkansson, J. & Sundberg, D. (2012). *Utmärkt undervisning: framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*. (1. utg.) Stockholm: Natur & Kultur.
- Jarl, M., Blossing, U. & Andersson, K. (2017). *Att organisera för skolframgång: strategier för en likvärdig skola*. (Första upplagan). [Stockholm]: Natur & Kultur.
- Lamont, M., & Molnár, V. (2002). The study of boundaries in the social sciences. *Annual review of sociology*, 28(1), 167-195.
- Lindbäck, J., Lunneblad, J., & Sernhede, O. (2016). Skolan och den territoriella stigmatiseringen—Om två skolor i den urbana periferi. *EDUCARE*, 1, 110.
- Lunneblad, J., Odenbring, Y., & Hellman, A. (2017). A strong commitment: conforming a school identity at one compulsory faith school in a disadvantaged area. *Ethnography and Education*, 12(1), 112-126.

TACK!

